Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи здобувачів освітньої програми
«Міжнародні економічні відносини»

Електронний ресурс

Харків – 2026

УДК 330.101.541(075+075.8)
О 75

Рецензенти:

А. І. Гапоненко – к.е.н., доцент, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

О. І. Решетняк – д.е.н., доцент, зав. сектором промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України.

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 9 від 25 червня 2026 року)

О 75 **Основи** макроекономіки : методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» [Електронний ресурс] / уклад. О. А. Довгаль. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026. – (PDF 35 с.)

Видання містить програму та структуру навчальної дисципліни, методичні матеріали до семінарських занять, методи навчання та контролю, критерії оцінювання навчальних досягнень, теоретичні питання для підготовки до підсумкового контролю, літературу та посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті.

УДК 330.101.541(075+075.8)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026
© Довгаль О. А., уклад., 2026

ЗМІСТ

1. Загальні положення……..... 4
2. Умовні позначення…… 5
3. Програма навчальної дисципліни «основи макроекономіки»..... 7
4. Структура навчальної дисципліни……..... 12
5. Методичні матеріали до семінарських занять……..……..... 13
6. Методи навчання……..... 27
7. Методи контролю …..... 27
8. Критерії оцінювання навчальних досягнень…… 28
9. Теоретичні питання для підготовки до екзамену……... 31
10. Література та посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті….. 33

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма вивчення обов'язкової дисципліни «**Основи макроекономіки**» з підготовки бакалавра складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізації С1.02. Міжнародні економічні відносини.

Мета викладання навчальної дисципліни – формування системних знань в галузі сучасної макроекономічної теорії та вміння їхнього застосування для вирішення поточних практичних завдань.

Основні завдання вивчення дисципліни: вивчення ключових концепцій макроекономіки та пов'язаних з ними понять, на яких ґрунтується сучасна фундаментальна макроекономічна наука; відображення загальних явищ та тенденцій розвитку національної економіки XXI ст.; виявлення специфіки розвитку економіки у процесі її системної трансформації стосовно України.

Кількість кредитів – 4

Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	**1-й**
Семестр	
2-й	**2-й**
Лекції	
16 год.	10 год. лекцій
Практичні, семінарські заняття	
16 год. практ. + 16 год. семін. занять	2 год.
Самостійна робота	
72 год.	108 год.
У т.ч. індивідуальні завдання	
-	

Перелік компетентностей, що формує дисципліна:

– формування наступних загальних компетентностей:

ЗК12(2). Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

– формування наступних спеціальних компетентностей:

СК1(1). Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3(1). Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4(1). Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК8(1). Здатність аналізувати та розв’язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК11(1). Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК4(2). Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК7(2). Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами ОПП студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН 3(1). Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

ПРН 4(1). Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем

ПРН 7(1). Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 21(1). Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб’єктів.

Передумови вивчення: Основи мікроекономіки.

2. УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

A – автономні (незалежні від доходу) витрати на закупівлю благ; амортизація
AD – сукупний попит
APC – середня схильність до споживання
APS – середня схильність до заощадження
AS – сукупна пропозиція
BT – величина бази оподаткування
BP – платіжний баланс
C – обсяг споживання домашніх господарств
CF – потоки капіталу
cr – коефіцієнт депонування
D – державний борг; банківські депозити
d – норма амортизації
dr – облікова (дисконтна) ставка відсотка (ставка рефінансування)
E – величина сукупних витрат; кількість зайнятих
e – номінальний обмінний курс

R^e – реальний валютний курс
Ex – обсяг експорту
f – коефіцієнт працевлаштування
G – обсяг державних закупівель
g – темп економічного зростання
H – грошова база
I – обсяг інвестицій
Im – обсяг імпорту
i – номінальна ставка відсотка
iD_G – відсоткові виплати за державним боргом
IS – крива «інвестиції-заощадження»
K – запасу капіталу; величина кредиту
k – обсяг капіталу на одного працівника; коефіцієнт ліквідності
L – запас праці (величина робочої сили); попит на гроші
LM – крива «ліквідність-гроші»
M – номінальна пропозиція грошей
MPC – гранична схильність до споживання
MPI – гранична схильність до інвестування з доходу
MPIm – гранична схильність до імпортування
MPK – граничний продукт капіталу
MPL – граничний продукт праці
MPS – гранична схильність до заощадження
NX – чистий експорт
n – темп приросту трудових ресурсів
Qi – кількість благ i-го виду
q – продуктивність праці
P – загальний рівень цін
R – обов'язкові резерви; офіційні резерви
r – реальна ставка відсотка; норма прибутковості капіталу
rr – норма обов'язкового резервування
S – обсяг заощаджень
s – норма заощаджень; коефіцієнт звільнення
T – сума податкових надходжень
t – ставка прибуткового податку
TR – державні трансферти
U – кількість безробітних
u – рівень безробіття
V – швидкість обігу грошей
W – ставка номінальної заробітної плати
w – ставка реальної заробітної плати
Y – величина сукупного доходу (випуску)
Yd – наявний дохід
β – акселератор інвестицій
γ – коефіцієнт Оукена
δ – дефіцит державного бюджету

μ – мультиплікатор
π – рівень (темп) інфляції
p – гранична ефективність капіталу (норма дисконту)

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ»

Тема 1. Макроекономіка як наука

Макроекономіка як розділ економічної науки. Основна макроекономічна проблема. Макроекономічні потреби, блага, ресурси і результати. Необмеженість потреб. Обмеженість ресурсів. Крива виробничих можливостей. Підвищення ефективності економіки як головне завдання макроекономіки. Об'єкти та суб'єкти макроекономіки. Економічна система: сутність, основні елементи. Типи економічних систем. Основні моделі змішаної економіки. Основні суб'єкти макроекономіки. Предмет макроекономіки, його визначення. Сутність макроекономічного аналізу. Відмінність між мікро- та макроекономічним аналізом. Нормативна та позитивна макроекономіка. Функції макроекономіки. Особливості макроекономічного аналізу. Агрегування як найважливіший принцип макроекономічного аналізу. Агрегування ринків. Агрегування макроекономічних агентів. Концепція очікувань. Методологія макроекономічного аналізу. Макроекономічний аналіз ex post та ex ante. Макроекономічні моделі та їх різновиди. Екзогенні та ендогенні змінні в моделях. Дві групи макроекономічних показників: показники потоків та показники запасів. Абсолютні та відносні макроекономічні показники. Види рівноважних станів. Врахування фактору часу в макроекономічних моделях. Принцип дисконтування. Історичний екскурс. Історія розвитку макроекономіки. Зародження макроекономіки. Кейнсіанство. Монетаризм. Економіка пропозиції. Неолібералізм. Теорія раціональних очікувань. Інституціоналізм. Модель міжгалузевого балансу В. Леонтьєва. Кейнсіанська макроекономічна модель.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Система національних рахунків (СНР) та історія її створення. Стандарти СНР ООН. Елементи системи національних рахунків. Концепції, покладені в основу СНР. Основні категорії СНР: товари, кінцева, проміжна продукція, додана вартість, трансферти, резиденти. Внутрішня, зовнішня та національна економіка в системі національних рахунків. Основні класифікації, що використовуються в СНР: інституційні одиниці сектору та галузі економіки, економічі операції, податки і субсидії. Поняття рахунка та його економічний зміст. Загальна характеристика рахунків внутрішньої та зовнішньої економіки. Основні макроекономічні показники. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Валовий національний доход (ВНД). Чистий факторний дохід (ЧФД). Принципи обліку ВВП. Способи (методи) виміру ВВП. ВВП, розрахований за видатками. Метод розрахунку ВВП за доходами. Метод розрахунку ВВП за доданою вартістю. Валова та додана вартість. Сутність і

розрахунки макроекономічних показників ВВП на душу населення. Номінальний та реальний ВВП. Індекси цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Дефлятор ВВП (індекс Паше). Темп (рівень) інфляції. Темп зростання і темп приросту. Темп зміни вартості життя. "Ідеальний" індекс Фішера. Співвідношення показників у системі національних рахунків. Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Чистий національний дохід (ЧНД). Валовий наявний дохід (ВНД). Чистий наявний дохід (ЧНД). Національні заощадження. Особистий дохід. Особистий безподатковий дохід. Національне багатство. Матеріальні та нематеріальні елементи національного багатства.

Тема 3. Сукупний попит та сукупна пропозиція

Модель економічного кругообігу. Основні економічні поняття, які використовуються в моделі. Найпростіша модель кругообігу для закритої економіки без втручання держави. Двосекторна схема кругообігу продукту, витрат та доходів. Модель кругообігу за участю держави. Повна (чотирьохсекторна) схема кругообігу продукту, витрат та доходів. Роль фінансових посередників в економічному кругообігу. Основна макроекономічна тотожність. Модель AD-AS. Значення моделі AD-AS у макроекономічному аналізі. Сукупний попит та його структура. Відмінності сукупного попиту від однотоварного попиту. Закон сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Цінові чинники сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту. Сукупна пропозиція та її структура. Закон сукупної пропозиції. Відрізки кривої сукупної пропозиції: кейнсіанський, висхідний, класичний. Цінові чинники сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції. Рівновага моделі AD-AS. Взаємодія сукупного попиту та сукупної пропозиції. Поняття макрорівноваги. Встановлення рівноважного рівня цін та рівноважного обсягу національного виробництва. Шоки в сукупному попиті та в сукупній пропозиції.

Тема 4. Гроші та грошовий ринок

Гроші, їх функції та види. Сутність грошей та їх специфічні особливості. Функції грошей. Товарні та символічні гроші. Кредитні гроші. Попит на гроші. Класична кількісна теорія попиту на гроші. Кількісне рівняння обміну І. Фішера та кембриджське рівняння. Кейнсіанська теорія переваги ліквідності. Пропозиція грошей. Система фінансових агрегатів. Квазі-гроші. Чинники, що визначають пропозицію грошей. Рівновага на ринку грошей. Механізм відновлення та підтримки рівноваги на грошовому ринку. Показники грошового ринку. Норма обов'язкового резервування. Грошова база. Обов'язкові та надлишкові резерви. Банківський кредит. Коефіцієнт (норма) депонування. Кредитне розширення (кредитна мультиплікація). Процес депозитного розширення. Банківський (депозитний) мультиплікатор.

Тема 5. Інфляційний механізм

Поняття та види інфляції. Сутність інфляції. Інфляційні чинники зростання цін. Види інфляції в залежності від різних критеріїв. Рівень (темп) інфляції. Помірна (повзуча) інфляція. Галопуюча, висока гіперінфляція. Управління інфляційним процесом та формування інфляційних очікувань. Дефляція, дезінфляція, стагфляція. Моделі інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Інфляційна спіраль. Зовнішні та внутрішні фактори інфляції. Інфляція, що імпортується. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Чинники, що впливають на рівень інфляції. Короткострокова та довгострокова крива Філіпса. Основні наслідки інфляції. Інфляційний податок. Витрати очікуваної інфляції. Недоліки інфляції. Сеньораж. Наслідки гіперінфляції. Антиінфляційна політика. Активна бюджетна політика. Комплекс заходів антиінфляційної політики. Градуювання. Політика цін та доходів.

Тема 6. Грошово-кредитна політика держави

Грошово-кредитна політика: цілі та інструменти. Стратегічні та тактичні цілі грошово-кредитної політики. Банківська система. Функції центрального банку. Функції комерційного банку. Таргетування інфляції. Інструменти грошово-кредитної політики. Види грошово-кредитної політики та їх вплив на економіку. Стимулююча грошово-кредитна політика. Стримуюча (обмежувальна) грошово-кредитна політика. "Механізм грошової трансмісії". "Політика дешевих грошей". "Політика дорогих грошей". Переваги та недоліки грошово-кредитної політики.

Тема 7. Ринок праці та соціальна політика

Ринок праці та його складові. Функції ринку праці. Особливості ринку праці. Попит на працю та фактори, що його визначають. Чинники пропозиції праці. Крива попиту на працю у неокласичній концепції. Номінальна та реальна заробітна плата. Крива пропозиції праці у неокласичній концепції. Рівновага на ринку праці з погляду неокласичного підходу. Трудо надлишкова та трудодефіцитна кон'юнктура ринку праці. Кейнсіанський підхід до теорії зайнятості. Основні показники ринку праці: зайнятість та безробіття. Склад робочої сили. Рівень безробіття. Причини та типи безробіття. Фрикційне, структурне та циклічне безробіття. Природне безробіття. Повна зайнятість. Модель динаміки робочої сили. Природний рівень безробіття та чинники, що його визначають. Наслідки безробіття. Неекономічні та економічні наслідки безробіття. Закон Оукена. Заходи боротьби з безробіттям. Методи державного регулювання ринку праці. Активна і пасивна політика державного регулювання ринку праці. Основні структурні елементи системи регулювання ринку праці. Крива Філліпса. Соціальна політика держави. Система захисту населення. Економічна нерівність і перерозподіл доходів. Доходи: основні форми, джерела, види. Визначення ступеня нерівності у вимірюванні доходів. Крива Лоренца. Бідність і прожитковий мінімум. Державна політика у сфері доходів. Розподіл доходів у світі. Визначення показників бідності. Державна система соціального захисту.

Тема 8. Фіскальна політика і державний бюджет

Фіскальна політика: цілі та інструменти. Поняття фіскальної (бюджетно-податкової) політики. Цілі фіскальної політики як стабілізаційної політики. Інструменти фіскальної політики: доходи та видатки державного бюджету. Державний бюджет Бюджетна система Основні джерела національних доходів. Податки та його функції. Податкова система. Принципи оподаткування. Основні види податків: прямі та непрямі. Типи систем оподаткування: пропорційна, прогресивна та регресивна. Напрями та категорії витрат державних витрат. Фіскальна політика та сукупний попит. Основні напрямки фіскальної політики: стимулююча та стримуюча. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика. Простий кейнсіанський мультиплікатор. Вбудовані (автоматичні) стабілізатори. Переваги та недоліки фіскальної політики. Переваги та недоліки дискреційної фіскальної політики. Внутрішній та зовнішній лаги. Переваги та недоліки недискреційної фіскальної політики. Фіскальна політика та сукупна пропозиція. Крива Лаффера. Теорія економіки пропозиції. Фіскальна політика, бюджетний дефіцит та державний борг. Сальдо державного бюджету. Профіцит та дефіцит державного бюджету. Фактичний, структурний та циклічний бюджетний дефіцит. Основні концепції балансування бюджету. Емісійний метод фінансування дефіциту бюджету (монетизація дефіциту). Фінансування дефіциту бюджету з допомогою внутрішнього боргу. Обслуговування державного боргу. Ефект витіснення приватних інвестицій. Фінансування дефіциту бюджету за допомогою зовнішнього боргу. Тягар боргу для економіки країни

Тема 9. Економічний цикл та економічне зростання

Економічний цикл та його фази. Концепція економічного циклу. Характеристика фаз циклу: криза, депресія, пожвавлення та підйом. Дво- та чотирифазові підходи до аналізу економічного циклу. Причини економічного циклу. Три типи економічних потрясінь: шоки сукупного попиту, шоки сукупної пропозиції та політичні шоки. Показники економічної кон'юнктури. Темп економічного зростання. Темп зростання ВВП. Темп економічного розвитку. Економічна кон'юнктура. Показники економічної кон'юнктури: проциклічні, контрциклічні, ациклічні. Види економічних циклів. «Малі цикли» (Кітчина). Класичні (середні) цикли (Жуглара). «Довгі цикли (хвилі) Кондратьєва». Столітні цикли. Циклічні та нециклічні коливання. Економічне зростання та його показники. Міжкраїнові та міжчасові відмінності в рівні та темпах розвитку. Концепція економічного зростання. Швидкість економічного зростання. Зростання, що накопичується. "Правило 70". Ефект "швидкого старту". Типи та фактори економічного зростання. Виробнича функція. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Чинники екстенсивного типу економічного зростання. Чинники інтенсивного типу економічного зростання. Чинники економічного зростання з боку пропозиції. Чинники економічного зростання з боку попиту. Чинники розподілення. Інституційні чинники. Вплив технічного прогресу на економічне зростання. Закон спадного граничного продукту. Наслідки економічного зростання. Альтернативні

витрати економічного зростання. Витрати, пов'язані зі зменшенням віддачи від інвестицій. Витрати, пов'язані із забрудненням довкілля. Основні напрями регулювання економічного зростання.

Тема 10. Державне регулювання відкритої економіки

Теоретичні підходи до державного регулювання економіки. Поняття державного регулювання економіки. Економічні функції держави. Метод прямого впливу на економіку. Непрямий метод регулювання. Парадокс заощаджень. Політика державного активізму. Основні об'єкти державного регулювання економіки. Адміністративні та економічні важелі державного регулювання. Поняття відкритої економіки. Сутність відкритої економіки. Відкрита економіка як об’єктивна тенденція світового розвитку. Критерії відкритої економіки. Кількісні індикатори відкритої економіки. Моделі малої та великої відкритої економіки. Торговельна політика держави. Платіжний баланс: макроекономічне значення та структура. Поняття та структура платіжного балансу. Дефіцит та профіцит платіжного балансу. Резервні активи та офіційні резерви. Державне регулювання міжнародного руху капіталу. Підприємницький капітал. Прямі іноземні інвестиції. Портфельні інвестиції Державне регулювання підприємницького капіталу. Вивіз позичкового капіталу. Міжнародне кредитування. Основні інструменти міжнародного кредитування. Валютний курс та його регулювання. Основні методи валютного коригування: прямий та зворотній. Різновиди валютного курсу: номінальний та реальний. Режими регулювання валютного курсу.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	сем	інд	ср		л	п	сем	інд	ср
Тема 1. Макроекономіка як наука	12	1	2	2		7	11	1				10
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	12	1	2	2		7	11	1				10
Тема 3. Сукупний попит та сукупна пропозиція	13	2	2	2		7	11	1				11
Тема 4. Гроші та грошовий ринок	10	1	1	1		7	11	1				11
Тема 5. Інфляційний механізм	10	1	1	1		7	11	1				11
Тема 6. Грошово-кредитна політика держави	13	2	2	2		7	11	1				11
Тема 7. Ринок праці та соціальна політика	13	2	2	2		7	11	1				11
Тема 8. Фіскальна політика і державний бюджет	13	2	2	2		7	11	1				11
Тема 9. Економічний цикл та економічне зростання	14	2	2	2		8	11	1				11
Тема 10. Державне регулювання відкритої економіки	10	2	-	-		8	14	1	2			11
Усього за курсом	**120**	**16**	**16**	**16**		**72**	**120**	**10**	**2**			**108**

5. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Макроекономіка як наука

План:

1.1. Обмеженість ресурсів та проблема вибору в економіці
1.2. Макроекономіка як розділ економічної науки
1.3. Історичний екскурс
1.4. Особливості макроекономічного аналізу
1.5. Методологія макроекономічного аналізу

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

Відомо, що виробників заохочує зростання цін, адже це створює можливість для збільшення прибутків. Зростання кількості виробників, за інших рівних умов, збільшує обсяги виробництва, що може розглядатися як економічне зростання. Проаналізуйте правильність даних логічних міркувань і знайдіть аргументи на користь їх спростування.

Ситуація 2

Визначте, які функції використовує макроекономіка при:

а) дослідженні та оцінці в країні економічної кон'юнктури та її подальших перспектив розвитку;

б) розробленні економічної політики держави;

в) створенні теоретичних принципів (моделей) досліджуваних об'єктів;

г) вивченні процесів та явищ, що відбуваються в економіці;

д) розгляду питань впливу на поведінку економічних суб'єктів економіки.

Ситуація 3

Обґрунтуйте, які із тверджень можна віднести до нормативної чи позитивної макроекономіки:

а) зниження ставок податку з доходу має позитивний вплив насамперед на розвиток бідних верств населення;

б) мінімальна заробітна плата може бути індексована з урахуванням впливу інфляційних процесів в економіці;

в) зниження податків завжди призводить до збільшення процентних ставок на грошовому ринку;

г) у 2008–2010 рр. у країні спостерігався спад виробництва разом із високими темпами інфляції.

Ситуація 4

Визначте тип відтворення та економічного зростання, якщо таке існує, у наступних випадках:

а) зростання ВВП становить 100%, зростання кількості використаних ресурсів – 98%;

б) зростання ВВП становить 105%, зростання кількості використаних ресурсів – 98%;

в) зростання ВВП підвищилося на 98%, зростання кількості використаних ресурсів становить 98%;

г) зростання ВВП становить 105%, зростання кількості використаних ресурсів підвищилося на 98%;

д) зростання ВВП становить 108%, зростання кількості використаних ресурсів – 105%.

а) тип відтворення – розширене, економічне зростання – інтенсивне; б) розширене, інтенсивне; в) розширене, інтенсивне; г) розширене, змішане; д) розширене, екстенсивне.

Ситуація 5

Зростання обсягів виробництва в короткостроковому періоді можливе за рахунок впливу екстенсивних чинників (залучення більшої кількості ресурсів, підвищення зайнятості). Досягнення економічного зростання та вирішення проблеми безробіття одночасно цілком можливе. Проте, стимулювання виробників відбувається за рахунок зростання цін, що породжує інфляцію. Чи можливе одночасне досягнення всіх економічних цілей? Наведіть приклади.

Ситуація 6

Які основні причини неможливості саморегулювання економіки за Кейнсом? Сьогоднішня економіка настільки ж вразлива, як і за часів розквіту кейнсіанства?

Ситуація 7

Наведіть приклади та зробіть відповідні висновки щодо переваг та недоліків різних макроекономічних теорій: неокласичної, кейнсіанської, монетаристської, теорії економіки пропозиції та теорії раціональних очікувань.

Ситуація 8

Величини «потік» і «запас» характеризують об’єкт дослідження з різних боків. Чи можливий збіг цих величин?

Які макроекономічні показники можна віднести до показників запасів, а які до показників потоків:

- прибуток фірм,
- податки,
- національний дохід,
- профіцит торгового балансу,
- національне багатство,
- нерухомість,

- інвестиції в капітал,
- трансфертні урядові виплати,
- заощадження домогосподарств,
- інвестиції в запаси,
- державний борг,
- ВНД,
- дефіцит державного бюджету,
- величина сукупного доходу,
- особистий дохід,
- доход від власності,
- амортизація,
- розмір капіталу.

Ситуація 9

Віднесіть до категорії екзогенних або ендогенних чинників за різними обставинами:

а) *показники*: обсяги суспільного виробництва (ВВП), безробіття, інфляція;

б) *величини*: трудові ресурси, готівка, ціни, процентна ставка.

Ситуація 10

Наведіть конкретні приклади, коли:

- Домогосподарства виступають:

а) власником економічних ресурсів;

б) основним покупцем товарів та послуг;

в) основним ощадником чи кредитором.

- Фірми виступають:

а) покупцем економічних ресурсів;

б) основним виробником товарів та послуг економіки;

в) інвесторами;

г) основним позичальником в економіці.

- Держава виступає:

а) виробником суспільних благ;

б) покупцем товарів та послуг для забезпечення функціонування державного сектору;

в) перерозподільником національного доходу;

г) кредитором чи позичальником на фінансовому ринку.

д) регулятором та організатором функціонування ринкової економіки.

Ситуація 11

Яка з перерахованих економічних цілей має точний кількісний вимір:

а) економічна гарантія;

б) повна зайнятість;

в) економічна свобода;

г) справедливий розподіл прибутку.

Обґрунтуйте відповідь.

Тематика творчих завдань:

- Франсуа Кене та його економічна таблиця.
- Адам Сміт та його внесок в макроекономіку.
- Карл Маркс та його умови простого та розширеного відтворення сукупного суспільного продукту.
- Василь Леонтьєв та його модель міжгалузевого балансу.
- Дж. М. Кейнс та кейнсіанська макроекономічна модель.
- Роберт Манделл та його теорія економіки пропозиції.
- Роберт Лукас та його теорія раціональних очікувань.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

План:

2.1. Система національних рахунків та історія її створення
2.2. Основні макроекономічні показники
2.3. Способи (методи) вимірювання ВВП
2.4. Номінальний та реальний ВВП. Індекси цін
2.5. Співвідношення показників у системі національних рахунків

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

Як вплине на величину номінального ВВП припинення діяльності окремої виробничої фірми протягом одного року? Яким чином це відбивається на обсягах ВВП за всіма методами?

Ситуація 2

Користуючись даними державної звітності, проаналізуйте обсяги ВВП та інших показників СНР України за останні роки. Визначте напрямки їх динаміки за цей період.

Ситуація 3

Чому економічне зростання та збільшення ВВП на душу населення не завжди приводять до підвищення його економічного добробуту? Порівняйте динаміку зміни ВВП, ВВП на душу населення, середньої заробітної плати та середніх доходів населення України протягом останніх років.

Ситуація 4

Чому при визначенні ВВП витратним методом враховують величину чистого експорту, а не чистого імпорту, адже експортовані товари фактично вивозяться з країни і реалізуються за її межами?

Ситуація 5

Подумайте, як зміниться ВВП України, якщо турист із Угорщини вип'є у харківському ресторані келих червоного французького вина? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуація 6

Припустимо, ви купили торік нову квартиру. Якщо вам її необхідно продати цього року, як зміниться ВВП країни – збільшиться чи зменшиться? Чи вплине на ВВП ремонт, який ви зробили самотужки у квартирі? А якщо ремонт здійснили наймані працівники? Відповідь аргументуйте.

Ситуація 7

Як зміниться ВВП Італії, якщо директор невеликого кафе одружиться зі своїм бухгалтером і перестане оплачувати її роботу, яку вона продовжує виконувати? Усі персонажі – резиденти Італії.

Ситуація 8

На території Словаччини працюють українські спеціалісти. Чи скорочується ВВП Словаччини через те, що вони пересилають значну частину своїх заробітків додому? Поясніть ситуацію.

Тематика творчих завдань:

1. Історія створення й удосконалення системи національних рахунків.
2. Динаміка світового ВВП (починаючи з 1900 р.) та сучасні країни-лідери за обсягом ВВП.
3. Країни-лідери за ВВП на душу населення за останні 100 років.
4. Динаміка ВВП та ВВП на душу населення України, починаючи з 1990-х років.
5. Особливості структури ВВП України за витратами, доходами та доданою вартістю.
6. Динаміка індексів цін в Україні, починаючи з 1990-х рр. по наш час.
7. Показник національного багатства: методика розрахунку та країнові порівняння.
8. Характеристика матеріальних елементів національного багатства України.
9. Характеристика нематеріальних елементів національного багатства України.
10. Показник чистого економічного добробуту: методика розрахунку та країнові порівняння.
11. Характеристика чистого економічного добробуту України.

Тема 3. Сукупний попит та сукупна пропозиція

План:

3.1. Кругообіг продукту, витрат та доходів
3.2. Сукупний попит та його структура
3.3. Сукупна пропозиція та її структура
3.4. Взаємодія сукупного попиту та сукупної пропозиції

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

В умовах передвиборчої гонки політики часто обіцяють досягти економічного зростання. За умови, що економіка країни досягла довгострокової рівноваги і потенційний ВВП збігається з реальним, як ці обіцянки можуть вплинути на економіку? Чи можливе економічне зростання в умовах повної зайнятості?

Ситуація 2

Розгляньте за офіційними даними зміну ВВП та грошової маси України протягом останніх років. Як позначається зростання цін на економічній активності економічних суб'єктів?

Ситуація 3

Розгляньте ситуацію подорожчання автомобілів за рахунок підвищення зборів на охорону навколишнього середовища крізь призму моделі макроекономічної рівноваги AD-AS. На яку з кривих вплине дане підвищення цін? Що відбудеться з даною кривою?

Ситуація 4

Розгляньте модель економічного кругообігу. Чи можливе існування економіки без державного сектору? Яка роль зовнішньоекономічного сектору?

Тематика творчих завдань:

1. Найбільші світові природні катастрофи та їхній вплив на економіку країн.
2. Нафтова криза 1970-х рр. та її вплив на світове виробництво.
3. Великий землетрус в Японії 2011 року та його вплив на рівень ВВП.
4. Ураган Катрина у Новому Орлеані (США) та його вплив на рівень виробництва.
5. Вплив пандемії COVID-19 на світове виробництво та міжнародну торгівлю.
6. Сучасне зростання цін на енергоресурси та їхній вплив на рівень виробництва в країнах Європи.

Тема 4. Гроші та грошовий ринок

План:

4.1. Гроші, їх функції та форми
4.2. Попит на гроші
4.3. Пропозиція грошей
4.4. Рівновага на грошовому ринку
4.5. Кредитна мультиплікація

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

Що є головною метою функціонування центрального банку? Чим відрізняються роль і функції центрального та комерційних банків?

Ситуація 2

Чим відрізняються банківські системи США та інших країн світу? Схарактеризуйте особливості банківської системи США.

Ситуація 3

Порівняйте питому вагу готівки в загальній грошовій масі в Україні з відповідними обсягами в економічно розвинених країнах. До чого призведе зменшення готівки за рахунок збільшення банківських депозитів?

Ситуація 4

Визначте величину грошових агрегатів М1, М2, М3, використовуючи такі дані:

№ пор.	Структура грошових агрегатів	Сума, ум. грош. од.
1.	Готівка в обігу	11560
2.	Внески населення в ощадбанках до запитання	320
3.	Внески населення та підприємств у комерційних банках до запитання	260
4.	Кошти населення та підприємств на розрахункових рахунках	14760
5.	Строкові депозити в ощадбанках	354
6.	Депозитні сертифікати банків	15

Ситуація 5

Які ще організації, окрім центрального банку країни, формують пропозиції грошей в обігу? За рахунок якого механізму? Наведіть приклади.

Ситуація 6

Порівняйте темпи зростання готівки, загальної грошової маси, грошової бази та обсягів виробництва в Україні за останні роки. Порівняйте ці темпи із ставками за кредитами та депозитами.

Тематика творчих завдань:

1. Історія виникнення грошей: від неповноцінних до паперових.
2. Традиційні кредитні гроші (банкнота, вексель, чек) та їх особливості.
3. Різновиди електронних грошей та особливості їх обігу.
4. Сучасні типи цифрових грошей та особливості їх обігу.
5. Функціонування різних видів грошей в Україні: історія та сьогодення.
6. Динаміка показників грошового ринку України з 1990-х рр. по наш час.

Тема 5. Інфляційний механізм

План:

5.1. Поняття та види інфляції
5.2. Моделі інфляції
5.3. Наслідки інфляції
5.4. Антиінфляційна політика

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

Розгляньте темпи інфляції протягом останніх років (індекс споживчих цін) в Україні. Якою є величина інфляції за цей період? Якою є середньорічна інфляція за цей період? За умови середньорічних темпів інфляції за який час ціни подвояться?

Ситуація 2

Розгляньте історичні причини виникнення гіперінфляції. Чим загрожує гіперінфляція з позиції реального виробництва? Якими повинні бути дії центрального банку у випадку гіперінфляції?

Ситуація 3

Проаналізуйте твердження: «Інфляція фактично є крадіжкою, що дозволяє державі збільшувати податки без зміни законів».

Ситуація 4

Помірні темпи інфляції монетаристи розглядають як стимулюючий чинник економічного зростання. Наскільки справедливе дане твердження? Чи можливе стимулювання економіки України лише за рахунок свободи ціноутворення?

Ситуація 5

Що таке стагфляція? Яким має бути алгоритм її подолання? Чи можливе подолання стагфляції без державного втручання?

Тематика творчих завдань:

1. Гіперінфляція в Німеччині 1920-х років: передумови, особливості, наслідки.
2. Гіперінфляція в Зімбабве 2000-х років: передумови, особливості, наслідки.
3. Гіперінфляція в Угорщині 1920-х років після Другої світової війни: передумови, особливості, наслідки.
4. Гіперінфляція в Україні 1990-х років: передумови, особливості, наслідки.
5. Стагфляція в США 1970-х років: передумови, особливості, наслідки.
6. Країни світу з найменшим рівнем інфляції: причини та наслідки.
7. Динаміка інфляції в Україні з початку XXI ст.

Тема 6. Грошово-кредитна політика держави

План:

6.1. Грошово-кредитна політика: цілі та інструменти
6.2. Види грошово-кредитної політики та їх вплив на економіку
6.3. Переваги та нелоліки грошово-кредитної політики

Завдання для самостійної роботи

Проблемна ситуація

Державне регулювання країн, що знаходяться на різних рівнях розвитку, істотно відрізняється. Проаналізуйте, якій формі державного регулювання надають перевагу країни з розвиненою економікою та країни з економікою, що розвивається. Чим обумовлена така розбіжність?

Тематика творчих завдань:

1. Історія виникнення кредиту і банків.
2. Федеральна резервна система США та історія її створення.
3. Характеристика сучасної банківської системи України: НБУ та системно утворюючі комерційні банки.
4. Види банківських депозитів у Україні та їх особливості.
5. Державні цінні папери в Україні та їх особливості.

6. Ретроспектива проведення стимулюючої та стримуючої грошово-кредитної політики в Україні з 1990-х рр. по наш час.

Тема 7. Ринок праці та соціальна політика

План:

7.1. Ринок праці та його складові
7.2. Основні показники ринку праці: зайнятість та безробіття
7.3. Причини та типи безробіття
7.4. Соціально-економічні наслідки безробіття
7.5. Соціальна політика держави

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

За рахунок яких категорій населення робоча сила відрізняється від загальної кількості населення? Який основний критерій віднесення особи до категорії економічно активного населення?

Ситуація 2

Для кращого усвідомлення категорії безробітних ознайомтесь із критеріями віднесення осіб до безробітних за стандартами Міжнародної організації праці. Порівняйте ці стандарти з умовами, визначеними в українському національному законодавстві.

Ситуація 3

Використовуючи офіційні дані України, проведіть аналіз зміни показника рівня безробіття та рівня участі в робочій силі за останні роки.

Ситуація 4

Розгляньте детально різницю між усіма видами безробіття. У чому полягає основна відмінність між фрикційним і структурним безробіттям? Чому неможливо подолати циклічне безробіття?

Ситуація 5

У чому полягають розбіжності між поглядами класиків і прихильників кейнсіанства щодо ринку праці? Кому належить вирішальна роль на цьому ринку за поглядами класиків і кейнсіанців?

Тематика творчих завдань:

1. Динаміка та прогноз показників чисельності населення світу: країни та регіони.
2. Динаміка показників світового ринку праці: країни та регіони (за даними МОП).
3. Динаміка демографічних показників та показників ринку праці України.
4. Динаміка співвідношення рівня безробіття та обсягів ВВП України.
5. Структура зайнятості в Україні за галузями та областями.
6. Найвищі показники безробіття в країнах світу та їхні наслідки для економіки.
7. Співставлення країн світу за показником нерівності доходів: причини та наслідки.
8. Співставлення країн світу за величиною заробітної плати: причини та наслідки.
9. Динаміка заробітної плати в Україні.
10. Порівняння політики боротьби з безробіттям у країнах світу та в Україні.

Тема 8. Фіскальна політика і державний бюджет

План:

8.1. Фіскальна політика: цілі та інструменти
8.2. Напрями та види фіскальної політики
8.3. Фіскальна політика, бюджетний дефіцит та державний борг

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

Проаналізуйте, чому Дж. М. Кейнс надає перевагу використанню фіскальної політики? Чому скорочення податкового тягаря часто призводить до стійкого підвищення надходжень до бюджету?

Ситуація 2

Якщо держава з метою збільшення сукупного попиту збільшує видатки за рахунок підвищення податків, чи завжди це негативно позначається на економіці? Якщо державні видатки спрямовуються на розширення державного апарату управління без досягнення макроекономічних цілей, який мультиплікатор потрібно використовувати в даному випадку?

Ситуація 3

В економічно розвинених країнах існують високі податки, проте це не стримує їх економічний розвиток. Рівень податкового тягаря в Україні, на думку економістів-аналітиків, вважається досить високим – 57%. Наскільки це виправдано? Якщо

побудувати криву Лаффера для економіки України, де буде правильно поставити це значення?

Тематика творчих завдань:

1. Історія виникнення податків і податкової політики.
2. Податкова система України та її складові.
3. Порівняння рівня податків в Україні з іншими країнами світу.
4. Пропорційний, прогресивний та регресивний типи податкових систем: досвід різних країн.
5. Незвичайні види податків у країнах світу.
6. Крива Лаффера: історія створення та практика використання.
7. Країни світу з найбільшим бюджетним дефіцитом: причини виникнення та наслідки для економіки.
8. Країни світу з найбільшим та найменшим зовнішнім боргом: причини виникнення та наслідки для економіки.
9. Динаміка зовнішнього боргу США: причини та наслідки для економіки.
10. Динаміка зовнішнього боргу України: причини та наслідки для економіки.

Тема 9. Економічний цикл та економічне зростання

План:

9.1. Економічний цикл та його фази
9.2. Причини економічного циклу
9.3. Види економічних циклів
9.4. Економічне зростання та його показники
9.5. Типи та чинники економічного зростання. Виробнича функція
9.6. Витрати економічного зростання
9.7. Економічна політика держави

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

Велику депресію називають найбільшою економічною кризою. Її наслідки важко переоцінити, а період фактичного подолання визначено досить умовно. Проаналізуйте, як змінюється сутність і роль основних макроекономічних цілей протягом Великої депресії.

Ситуація 2

Проаналізуйте ефективність використання показників ВВП та ВВП на душу населення для визначення економічного зростання? Чи можливе зростання ВВП на

душу населення без економічного зростання? Чи можливий економічний розвиток без економічного зростання?

Ситуація 3

Аналізуючи темпи приросту ВВП в Україні за останні роки, визначте їх тип. Проаналізуйте основні причини та шляхи подолання існуючої динаміки.

Ситуація 4

Чи завжди сума коефіцієнтів заміщення в моделі Кобба-Дугласа дорівнює 1? Які чинники можуть викривити дане відношення? Які ще спрощення використані в моделі Кобба-Дугласа? Дію якого економічного закону порушує припущення про постійний характер віддачі від масштабів?

Ситуація 5

Чи можливе подолання фази спаду без збільшення інфляції за умови стимулювання сукупного попиту? Як на економіці позначиться захист населення за рахунок підвищення виплат по безробіттю?

Тематика творчих завдань:

1. Характеристика Великої депресії 1929-1933 рр.
2. Характеристика світової економічної кризи 1957-1958 рр.
3. Характеристика світової економічної кризи 1973-1974 рр.
4. Характеристика світової азійської криза 1997-1998 рр.
5. Характеристика світової фінансово-економічної кризи 2007-2009 рр.
6. Країни-лідери за темпами економічного зростання у сучасному світі: методика та динаміка.
7. Країни-лідери за якістю життя у сучасному світі: методика та динаміка.
8. Країни-лідери за рейтингом щастя у сучасному світі: методика та динаміка.
9. Найбільш інноваційні країни у сучасному світі: методика та динаміка.
10. Динаміка темпів економічного зростання України з 1990-х рр.

Тема 10. Державне регулювання відкритої економіки

План:

10.1. Теоретичні підходи до державного регулювання економіки
10.2. Поняття відкритої економіки та види зовнішньоекономічної політики
10.3. Платіжний баланс: макроекономічне значення та структура

Завдання для самостійної роботи

Проблемні ситуації

Ситуація 1

Розгляньте можливість існування держави, яка була б повністю незалежною від зовнішньоекономічної діяльності.

Ситуація 2

Розгляньте структуру експорту та імпорту України за останні роки. Чи можливе скорочення імпорту за рахунок вітчизняних товарів? Від яких п’яти імпортних товарів Ви готові відмовитися на користь вітчизняних аналогів?

Ситуація 3

Проаналізуйте думку А. Сміта про те, що в зовнішній торгівлі капітал обертається набагато довше, ніж у межах однієї країни. Які складнощі можуть виникнути при здійсненні зовнішньої торгівлі? Чи завжди висока норма прибутку на експортні товари компенсує ризики зовнішньої торгівлі?

Ситуація 4

Який валютний курс за ступенем урегульованості використовується в Україні? Чи доцільно використовувати фіксований валютний курс для стимулювання експорту?

Тематика творчих завдань:

1. Країни світу з найбільшим дефіцитом та профіцитом торговельного балансу: причини та наслідки.
2. Динаміка торговельного балансу України з 1990-х рр. по наш час.
3. Порівняння обсягів та структури найбільших золотовалютних резервів країн світу.
4. Динаміка золотовалютних резервів України.
5. Історичний досвід використання різних режимів регулювання валютного курсу країнами світу.
6. Сучасна практика використання різних режимів регулювання валютного курсу країнами світу.
7. Особливості регулювання валютного курсу в Україні з 1990-х рр. по наш час.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використовуються такі методи навчання, як словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вирішення задач, відповіді на тести, практична робота) тощо.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Успіх курсу залежить перш за все від регулярної роботи студентів на лекційних та семінарських заняттях, а також самостійної роботи з підготовки до занять. Робота на семінарських заняттях містить обговорення проблемних питань, тестування та інші види завдань. Самостійна робота студентів припускає позааудиторну роботу, що є обов'язковою умовою допуску до підсумкового контролю.

Засвоєння тем (**поточний контроль**) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів (**проміжний контроль**) – на практичних та семінарських підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

– інформаційні доповіді на семінарських заняттях;
– підготовка творчих завдань;
– підготовка мультимедийних презентацій;
– виконання тестових завдань;
– виконання семестрової роботи (письмова форма екзамену).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену у 2-му семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

– 2 теоретичних питання – 20 балів (10х2)
– творче питання – 20 балів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю.

У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (екзамену):

– мінімальна кількість балів для допуску до екзамену – 30;
– максимальна кількість балів, набраних протягом семестру – 60.

Максимальні значення оцінювання діяльності студента під час вивчення навчальної дисципліни

<table>
<tr><td colspan="9">Поточний контроль та самостійна робота</td><td>Екзамен</td><td>Сума</td></tr>
<tr><td>Т1</td><td>Т2</td><td>Т3</td><td>Т4</td><td>Т6</td><td>Т7</td><td>Т8</td><td>Т9</td><td>Т10</td><td rowspan="2">40
(20 балів за 2 теор. питання та 20 балів за творче питання)</td><td rowspan="2">100</td></tr>
<tr><td colspan="9">До 60 балів, з них: підготовка творчих завдань – до 10 балів (3 завдання по 10 б.), виконання тестових завдань (поточне тестування) – до 30 балів (10х3) (три тестування по 20 тестів по 0,5 балів за кожну правильну відповідь)</td></tr>
</table>

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Критерії поточного оцінювання знань студентів:

Підготовка творчих завдань:

- **8-10 балів –** студент активно готує та виступає з творчим завданням в рамках теми на семінарських (практичних) заняттях, в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час презентації, глибоко та всебічно розкриває зміст своєї презентації, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, відповідає на питання інших студентів і викладача.
- **5-7 балів–** студент в цілому володіє навчальним матеріалом для підготовки на виступу з презентацією, викладає її основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання додаткової літератури. При виступі з презентацією студенту не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі суттєві неточності та помилки.
- **3-4 бали–** студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом для підготовки на виступу з презентацією. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування), недостатньо розкриває зміст своєї презентації, допускаючи при цьому суттєві неточності, не може відповісти на питання інших студентів і викладача.
- **1-2 бали–** студент підготував і намагався виступити з презентацією в рамках теми на семінарських (практичних) заняттях, але не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його викласти, не розуміє теми й не розкрив зміст своєї презентації, не може відповісти на питання інших студентів і викладача.
- **0 балів –** студент не виступав з презентацією на семінарському занятті або не відвідує заняття.

Студент допускається до підсумкового контролю у 2-му семестрі, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 30** балів.

Критерії оцінювання відповідей під час проведення підсумкового контролю:

Критерії оцінювання теоретичних питань:

– **8-10 балів** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи; студент має навички користування фактичним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

– **5-7 балів** – відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски теоретичного фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, орієнтується в матеріалі; студент має навички користування фактичним матеріалом.

– **3-4 бали** – студент володіє більшою частиною теоретичного фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, теоретичних засадах, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

– **1-2 бали** – студент виявляє незнання більшої частини теоретичного та фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

– **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

Критерії оцінювання творчих питань:

– **15-20 балів** – відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, вміє виявити тенденції, визначити перспективи; студент має навички користування фактичним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

– **10-15 балів** – відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски теоретичного фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, орієнтується в матеріалі; студент має навички користування фактичним матеріалом.

– **5-10 балів** – студент не володіє більшою частиною теоретичного фактичного матеріалу, допускає істотні пропуски у відповіді, не впевнено орієнтується у нормативній базі, теоретичних засадах, не вміє інтегровано

застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

– **1-5 балів** – студент виявляє незнання більшої частини теоретичного та фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

– **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає змісту завдання.

Критерії оцінювання загальних навчальних досягнень студентів

– **«90–100» (відмінно)** – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– **«70–89» (добре)** – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладення теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– **«50–69» (задовільно)** – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутньою діяльністю.

– **«0–49» (незадовільно)** – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
0 – 49	незадовільно

9. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Обмеженість ресурсів та проблема вибору в економіці.
2. Крива виробничих можливостей та її властивості.
3. Макроекономіка як розділ економічної науки. Нормативна та позитивна макроекономіка.
4. Відмінності мікро- та макроекономічного аналізу.
5. Основні проблеми та функції макроекономіки.
6. Економічна таблиця Кене та закон ринків Сея.
7. Особливості класичної та неокласичної школи макроекономіки.
8. Модель міжгалузевого балансу Леонтьєва.
9. Кейнсіанський макроекономічний підхід та його особливості.
10. Монетаристська макроекономічна теорія.
11. Теорія економіки пропозиції та її особливості.
12. Особливості теорії раціональних очікувань.
13. Загальні методи та принципи макроекономічного аналізу. Агрегування.
14. Характеристика чотирьох макроекономічних ринків.
15. Характеристика чотирьох макроекономічних суб′єктів.
16. Концепція очікувань.
17. Макроекономічні моделі, види функцій та їх елементи.
18. Види рівноваги в економіці.
19. Система національних рахунків та історія її створення.
20. Основні макроекономічні показники. Номінальний та реальний ВВП.
21. Способи (методи) вимірювання ВВП.
22. Індекси цін.
23. Співвідношення показників у системі національних рахунків.
24. Основні елементи національного багатства та характеристика рівня добробуту.
25. 2-х та 4-х секторні схеми кругообігу продукту, витрат та доходів.
26. Сукупний попит та його структура.
27. Сукупна пропозиція та її структура.
28. Взаємодія сукупного попиту та сукупної пропозиції.
29. Гроші та їх ознаки.
30. Функції грошей.
31. Форми грошей.
32. Попит на гроші.
33. Пропозиція грошей.
34. Рівновага на грошовому ринку.
35. Кредитна мультиплікація.
36. Поняття інфляції.
37. Види інфляції.
38. Моделі інфляції.
39. Зовнішні та внутрішні чинники інфляції.
40. Наслідки інфляції.
41. Антиінфляційна політика.
42. Структура та функції банківської системи.

43.Грошово-кредитна політика: цілі та інструменти.
44.Види грошово-кредитної політики та їх вплив на економіку.
45.Переваги та недоліки грошово-кредитної політики.
46.Ринок праці та його складові.
47.Основні показники ринку праці: зайнятість та безробіття.
48.Причини та типи безробіття.
49.Соціально-економічні наслідки безробіття.
50.Соціальна політика держави.
51.Фіскальна політика: цілі та інструменти.
52.Напрями та види фіскальної політики.
53.Фіскальна політика, бюджетний дефіцит та державний борг.
54.Економічний цикл та його фази.
55.Причини економічного циклу.
56.Види економічних циклів.
57. Економічне зростання та його показники.
58. Типи та чинники економічного зростання. Виробнича функція.
59. Витрати економічного зростання.
60.Економічна політика держави.

10. ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

Основна література

1. Довгаль О. А. Основи макроекономіки: дистанційний курс на платформі Moodle, режим доступу: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9840
2. Козакова О.М., Забарна Е.Н. Макроекономіка; Одес. нац. політехн. ун-т. Херсон: Олдіплюс, 2024. 428 с.
3. Панчишин С.М. Макроекономіка. Вид. Апріорі, 2022. 524 с.
4. Фісуненко Н. О. Макроекономіка: навч. посіб. / Н.О. Фісуненко, Т. В. Альошина, О. А. Сидоров, В. Г. М'ячин. Дніпро: ДДУВС, 2023. 148 с..

Додаткова література

1. Політична економія : підручник / За редакцією д.е.н., проф. Г. І. Башнянина і к.е.н., доц. Є. С. Шевчук. – 5-те вид., стереотипне. – Львів : «Новий Світ -2000», 2026. – 480 с. ISBN 978-966-7827-39-9
2. Андрусь О.І. Мікро- та макроекономіка: навч. посібн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 325 с. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/c47643b5-463e-4128-8977- 88f7b96f947/content
3. Бріль М.С., Кліменко О.М., Литвиненко А.В. Макро- та мікроекономіка: навч. пос. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с.
4. Кулініч О.А., Котко Я. М. Макроекономіка: конспект лекцій у структурно-логічних схемах. Х.: ДБТУ, 2024. 117 с.
5. Макроекономіка: конспект лекцій. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2023. 112с.
6. Петрушенко Ю.М. Мікро-та макроекономіка. Навч. посіб. Універсальна книга. 2023. 320 с.
7. Тульчинська С. О., Покровська Н. М. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: http://www.rada.gov.ua/
2. Сайт Верховна Рада України. URL: http://www.zakon.rada.gov.ua
3. Сайт Кабінет Міністрів України. URL: http://www.kmu.gov.ua
4. Сайт Міністерство фінансів. URL: http://www.minfin.gov.ua
5. Сайт Державна податкова служба України. URL: http://www.tax.gov.ua
6. Сайт Державна служба статистики України. URL: http:////www.ukrstat.gov.ua
7. Сайт Національний інститут стратегічних досліджень. URL: http://www.niss.gov.ua
8. Сайт Центр перспективних соціальних досліджень. URL: http://www.cpsr.org.ua
9. Сайт Антимонопольний комітет України URL: http://www.amc.gov.ua
10. Сайт Інститут економіки і прогнозування НАН України: http://www.ief.org.ua

11. Сайт Бібліотека імені В.Вернадського URL: http://www.nbuv.gov.ua
12. Сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua
13. Сайт Світового банку URL: http://www.worldbank.org
14. Сайт Міжнародного Валютного фонду. URL: http://www.imf.org
15. Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку. URL: www.ssmsc.gov.ua
16. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
17. Інтернет-бібліотека "Цінні папери України". URL: www.securities.org.ua
18. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. URL: www.uaib.com.ua
19. Міжнародний валютний фонд: офіційний веб-сайт. URL: http://www.imf.org/
20. Міжнародний центр перспективних досліджень: офіційний веб-сайт. URL: http://www.icps.kiev.ua/
21. Національний банк України: офіційний веб-сайт. URL: http://www.bank.gov.ua/
22. Організація безпеки та співробітництва в Європі: офіційний веб-сайт. URL: http://www.osce.org/
23. Світовий банк: офіційний веб-сайт. URL: http://www.worldbank.org/
24. Український промисловий портал, інформаційна інфраструктура інноваційного бізнесу: веб-сайт. URL: http://www.ukrindustrial.com/
25. Урядовий портал Кабінету Міністрів України: офіційний веб-сайт. URL: http://www.kmu.gov.ua/
26. Фонд держмайна України: офіційний веб-сайт. URL:http://www.spfu.gov.ua/
27. Global finance. URL: https://www.gfmag.com
28. UNCTAD: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: http://www.unctad.org

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Довгаль Олена Андріївна

ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи здобувачів освітньої програми
«Міжнародні економічні відносини»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 25.06.2026. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,91. Обсяг 0,675 Мб. Зам. № 294/26.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна